

Утвърждавам:

Ректор:

доц. д-р М. Миткова

КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА

НА СПЕЦИАЛНОСТ „АКУШЕРКА“

**ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН
„БАКАЛАВЪР“**

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ: 7.5. „ЗДРАВНИ ГРИЖИ“

**ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ: 7. „ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И
СПОРТ“**

I. Обща характеристика на професията „Акушерка”

Акушерката в Р България е лице с висше образование, получило диплома от висше училище, признато от държавата и обучението в него съответства на държавните изисквания за обучение на образователно-квалификационна степен „бакалавър” по здравни грижи с професионална квалификация „акушерка”.

Висшето си образование Акушерката придобива след успешно завършване на акредитирано висше училище на територията на Република България или ЕС /обучението в България съответства на Наредба за ЕДИ/ ПМС 248/22.11.2005г., Постановление № 257/01.11.2010г., Наредба №1/08.02.2011г и Директива 2005/36/ЕО на Европейския съюз, а за другите страни членки на ЕС то е съобразено с местното законодателство и с Директива 2005/36/ЕО/.

Нивото на нейната подготовка отговаря на съвременните постижения на медицинската наука, практика и в частност на акушеро-гинекологичната наука и практика, както и нейното непрекъснато развитие.

Акушерката работи самостоятелно или съвместно и във взаимодействие с лекаря, като изпълнява отговорни задачи в различни сектори на здравеопазването, полагайки комплексни грижи за психическото, физическото и социалното здраве на бременната жена, родилката, новороденото и гинекологично болната жена. Участва в профилактиката на гинекологичните заболявания и опазване детеродните функции на жената от най-ранна възраст и извършва превантивна дейност, свързана със социално значимите заболявания. Участва при решаването на проблемите на възпроизводството на населението, медикобиологичните и медикосоциалните въпроси на брака и семейството, както и по социално-правните проблеми на бременната, майката и детето.

За осъществяване на тези функции акушерката трябва да притежава висока професионална квалификация, обща култура и високи морално-етични качества.

II. Обем на теоретичната и практическа подготовка на акушерката

Акушерката има следните базисни теоретични знания и практически умения по здравни грижи, отнасящи се до:

1. Анатомия и физиология на човешкото тяло
2. Теоретичните основи на сестринските и акушерски грижи за болния, сестринската и акушерска медицинска техника в провеждането на лечебно-диагностичния процес
3. Познаване и прилагане на сестринския процес
4. Познаване действието на лекарствените вещества по групи - терапевтична и токсична доза, приложение и дозировка на лекарствени вещества.
5. Ползване на латински език в медицинската практика.
6. Етиологията, патогенезата, клиниката, лечението и профилактиката на отделните заболявания на вътрешните органи и по-специално на женската полова система.
7. Хирургичните заболявания - поведението на акушерката при усложнения и спешни състояния, профилактични мерки, поведение, реакции, действия. Оказване на необходимата долекарска помощ.
8. Особеностите на нервните и психичните заболявания.
9. Основите на медицинската генетика.
10. Кожно-венерологичните, офталмологични и оториноларингологични заболявания.
11. Особеностите на физическото и психическото развитие на децата, детските заболявания.
12. Реанимационните и анестезиологични проблеми и интензивна терапия.

13. Основите на микробиологичната проблематика.
14. Основни познания за причинителите на инфекциозните заболявания, пътища на разпространение и борбата с тях; имунизации.
15. Бременната и родилката – анатомия и физиология на женската полова система, развитие и физиология на плода и настъпващите физиологични и патофизиологични промени в женския организъм, диагностициране на бременността, токсикози, кръвотечения, медико-генетична пренатална диагностика и други усложнения на бременността – профилактика, лечение, методи за изкуствено прекъсване на бременността, периоди и механизми на раждането, следродов период, хигиена, имунизация и диетика на бременността; познания за съвременна медицинска апаратура.
16. Новороденото: анатомо-физиологични особености на плода, доносени и недоносени новородени, анатомо-физиологични особености на деца, родени в депресивно състояние с ацидоза и хипоксия, мерки и методи за реанимация на рискови новородени, основни заболявания на новородените и на децата в ранна детска възраст и грижи за тях, подготовка на храна и хранене на новородени, грижи за новородените с родов травматизъм, преходни състояния между физиологията и патологията на новороденото, отглеждано в домашна обстановка. Имунизации и ваксинации.
17. Гинекологично болна жена – етиопатогенеза, клиника, лечение, профилактика и рехабилитация на гинекологичните заболявания, организация на хирургичната работа, асептика и антисептика, дезинфекция и стерилизация, анестезия при оперативни интервенции и реанимация на оперирани гинекологично болни, готовност за антиалергични и антишокови мероприятия, въпроси на детско-юношеската гинекология и работата в детско-юношеските гинекологични кабинети, опазване на здравето и детеродната способност на жената във всички възрастови периоди, сексуалните проблеми на брака и семейството, хигиена на жената, половия живот, брака и семейството; стерилитет у жената, инфертилитет и борба с тях; методи и средства за прекъсване на нежелана бременност; профилактика на заболяванията на женските полови органи и млечните жлези.
18. Основите на лечебното хранене и видовете диети, тяхното профилактично и терапевтично приложение, обработка и качество на храните, екологични норми и изисквания за рационално хранене.
19. Основите на физиотерапията и физиотерапевтичните процедури.
20. Предпазване, поддържане, възстановяване и подобряване здравето на лицата и независимостта на виталните им физически и психически функции, като се съобразява с личността на всеки един от тях и с техните психологически, социални, икономически и културни особености.
21. Участие в клиничното наблюдение на пациенти, прилагането на терапията и подготовка на различни видове изследвания .
22. Фундаменталните принципи, отнасящи се до личността на болния, етичните проблеми, касаещи медицинското обслужване, при спазване правилата за добра акушерска практика и Етичния кодекс на съсловието, съчетавайки знанията по медицинска психология, медицинска социология, медицинска етика и деонтология.
23. Превантивна дейност относно социално значимите заболявания.
24. Познания относно промоция на здравето - здраве и факторите, влияещи върху него, организацията на здравеопазването и провеждане на профилактика.
25. Социалното и здравно законодателство – основни принципи и норми.
26. Знания и умения за работа със съвременни информационни системи.
27. Основната медицинска апаратура – устройство, приложение, начин на действие, охрана на труда, грижа, съхранение и отговорност.

28. Общата характеристика на бедствените ситуации, радиационни и аварийни увреждания и др.

29. Основните хигиенни изисквания, свързани с труда, бита, храненето на човека и влиянието на околната среда върху човека.

30. Умения за работа в екип.

31. Грижи за пациенти в терминален стадий за достоен завършек на живота им.

III. Обем на дейността, която трябва да извършва акушерката

1. Самостоятелни дейности и грижи

1.1. Анализ на състоянието на пациента и изработване на индивидуален план за грижи.

1.2. Извършва комплекс от мероприятия за поддържане на личната хигиена.

1.3. Контролира хигиената на хранене и хранителния баланс.

1.4. Изписване на лекарствен лист, получаване и съхраняване на лекарства.

1.5. Контролира приема на предписаните медикаменти, проследява на тяхното въздействие.

1.6. Наблюдава и регистрира ентералното и парентерално хранене.

1.7. Наблюдава и регистрира функциите на органи и системите.

1.8. Наблюдение и грижи за здрави новородени (съгл. мед. стандарт по неонатология).

1.9. Наблюдение и грижи за рискови новородени (съгл. мед. стандарт по неонатология).

1.10. Поставяне на пациентки в подходящо положение, съобразно патологията за подпомагане на придвижването.

1.11. Подготовка и наблюдение на отдиха и съня.

1.12. Ръчна и инструментална вентилация с маска.

1.13. Измерване, регистриране и интерпретация на основните показатели на здравето състояние – температура, пулс, кръвно налягане, дишане, диуреза, антропометрични измервания, дерматологична симптоматика, наблюдение на проявите на съзнание.

1.14. Работа с общ акушерски инструментариум – акушерски валви, спекулум, кохер, пинсет, твърд катетър, клампи, корнцанг, зъбци, иглодържател, игли, ножици, амниоскоп, апарат на Шулце, усторазтворител, езикодържател, кюрети, разширители /дилататори/, плодораздробяващи инструменти, хистерометър и др.

1.15. Налагане и наблюдение на превръзки.

1.16. Провежда профилактика и грижи за декубитус.

1.17. Подготовка на пациентки за операция.

1.18. Извършва и наблюдава кожно-диагностични проби.

1.19. Наблюдава и поддържа късите катетри – венозни, артериални, външно-черепни.

1.20. Изследва за външни паразитози и полага грижи за засегнатите лица.

1.21. Събира и регистрира резултати, получени след лабораторни изследвания.

1.22. Осъществява психологична помощ и поддръжка на пациента и неговите близки.

1.23. Общуване с цел терапевтична и социотерапевтична цел.

1.24. Провежда разговори за прием и ориентация.

1.25. Провежда дородов и следродов патронаж на бременна, родилка и новородено.

1.26. Извършва анамнестично изследване на бременна и гинекологично болна жена.

1.27. Обективно акушерско изследване.

1.28. Оглед на тялото на бременна и болна жена.

1.29. Палпация на корем на бременна жена. Определяне положение и предлежание на плода; наблюдение на детските сърдечни тонове с ултразвукова техника: ултразвуков стационарен или преносим апарат и кардиотокограф.

1.30. Мензурация – измерва и регистрира на тазови диаметри на бременна.

1.31. Измерва и регистрира обиколка на корема и височината на фундус утери на бременна жена.

1.32. Води раждане по нормален механизъм.

1.33. Поставя номер на родилката и новороденото. Активно наблюдава родилката и новороденото първите часове след раждане.

1.34. Аспирация на новородено.

1.35. Обработка на пъпния остатък.

1.36. Профилактика по „Креде“.

1.37. Оглед на новороденото, основен тоалет на новороденото, повиване.

1.38. Извършва депилация и тоалет на външни полови органи на бременни, гинекологично болни жени и подготовка за операция.

1.39. Извършва обработка на корем и гениталии с дезинфектант.

1.40. Требва, получава и раздава храна.

1.41. Подготовка на материали за стерилизация.

1.42. Извършва текуща и крайна дезинфекция, съгласно дезинфекционна програма.

1.43. Организира и ръководи самостоятелни здравни структури за здравна профилактика, здравно възпитание и обучение на бременни, родилки и техните семейства.

2. Акушерски действия и грижи, които акушерката извършва по лекарско предписание, което освен при спешен случай, трябва да бъде писмено качествено и количествено определено, датирано, подписано:

2.1. Взема и изпраща материали за лабораторни изследвания.

2.2. Извършва и регистрира скарификации, инжекции и инфузии (перфузии), без продукти от човешки произход, които изискват задължителен контрол за съвместимост.

2.3. Сваляне на конци от оперативни рани.

2.4. Обработка на повърхностна рана.

2.5. Влагалищни промивки.

2.6. Клизма – подготовка, извършване и регистрация.

2.7. Поставяне на газова тръба.

2.8. Катетеризация.

2.9. Поставя, наблюдава и регистрира постоянен уринарен катетър.

2.10. Налага и наблюдава превръзки. Наблюдение на гипсова превръзка.

2.11. Подготовка на жена за оперативна интервенция.

2.12. Премедикация.

2.13. Извършва и регистрира имунизации и ваксинации.

2.14. Поставя, сваля и регистрира със катетър или перфузионна игла на повърхностна вена на крайници.

2.15. Разрежда, дозира и раздава медикаменти – ентерално и парентерално.

2.16. Поставя, наблюдава и регистрира грижи за новородени, нуждаещи се от специални грижи и/или интензивно лечение.

2.17. Провежда фототерапия.

2.18. Наблюдава и регистрира хранителния режим на новородено и кърмаче със смущения в храненето.

2.19. Извършва и регистрира грижи при пациенти с хипотермия, хипертермия.

2.20.Проверява функционирането на апаратите за изкуствена вентилация и мониторно изследване и контрол на жизнените показатели.

2.21.Извършва и регистрира мониторен контрол на маточни контракции и детски сърдечни тонове.

2.22.Провежда и регистрира кислородотерапия.

2.23.Извършва и регистрира с експресен тест изследване на урина за албумин, ацетон, захар.

2.24.Извършва и регистрира физиотерапевтични процедури – поставяне на мехур с лед, грейка, влажни обвивания, студен компрес, синапизми.

2.25.Грижи и наблюдение на пациентки при санитарно транспортиране между здравни заведения.

2.26.Вземане на влагалищен секрет.

2.27.Вземане на материал за цитодиагностика.

3. Акушерката извършва следните акушерски действия и грижи по лекарско писмено качествено и количествено определено предписание, датирано и подписано, при условие, че лекарят може да се намеси всеки момент.

3.1.Инжектиране и перфузии на продукти от човешки произход, които предварително се нуждаят от задължителен контрол за съвместимост.

3.2.Грижи и наблюдение за оперирана болна, след завършване на интервенцията.

3.3.Прави проби за чувствителност в присъствието на лекар, който ги отчита.

3.4.Инсулинотерапия.

3.5.Сваля и регистрира дренажни системи.

3.6.Предава новороденото на майката при изписване, както и всички документи (епикризи, декларации) попълнени и подписани от лекар.

4. Дейности и грижи, осъществявани съвместно с лекар:

4.1.Асистира при амниоцентеза.

4.2.Асистира при реанимационни мероприятия.

4.3.Асистира при обезболяване на раждането чрез епидурална и спинална анестезия

4.4.Асистира при извършване на абразио.

4.5.Асистира по време на раждане при налагане на форцепс и вакуум екстрактор.

4.6.Асистира при извършване на инвитро процедури.

5. При отсъствие на лекар акушерката има право, след като е установила, че случаят изисква спешна помощ, да осъществи инструкциите за спешно лечение, предварително написани и подписани от лекар.

5.1.Мануална екстракция на плацента.

5.2. Мануална ревизия на матка.

5.3.Поставя и регистрира маточно-влагалищна тампонада.

5.4.Извършва дълбока аспирация на новороденото.

5.5.Обдишва с апарат тип „Амбу” новородено, родилка и тежко болните.

5.6.Извършва и регистрира вливания на кръвозаместващи течности.

5.7.Извършва възстановяване на меките родови пътища.

5.8.Прави индиректен масаж на сърцето.

В тези случаи акушерката трябва веднага, щом е възможно да регистрира извършените дейности в писмен, датиран и подписан отчет, който предава на лекаря.

6. Съобразно професионалния сектор, в който практикува акушерката организира и участва в дейности за:

6.1.Първоначално и постоянно обучение на акушерския персонал в лечебните заведения.

- 6.2. Подготовка на обучаващи се стажанти – лекари и акушерки.
- 6.3. Обучение и здравно възпитание на пациентката и близките ѝ.
- 6.4. Научни изследвания в областта на акушерските грижи.
- 6.5. Правилно водене на документация.
- 6.6. Диспансеризация на бременни и гинекологично болни.
- 6.7. Опазване репродуктивното здраве на жената – профилактични методи, семейно планиране.
- 6.8. Научни и експериментални дейности.
- 6.9. *Акушерката участва в дейности за:*
 - 6.9.1. Профилактика и възпитание в областта на хигиената, на индивидуалното и колективното здраве, по-специално на всичко, което засяга борбата със заболяванията, пренасяни по полов път, със СПИН, рак, токсикоманиите, алкохолизма, тютюнопушенето, малтретирането, трудовите и битовите злополуки.
 - 6.9.2. Сексуално възпитание и информиране в областта на психичното здраве.
 - 6.9.3. Изследване в областта на епидемиологията, ергономията, хигиената и безопасността.
 - 6.9.4. Спасяване в дейности при бедствени ситуации и при оказване на хуманитарна помощ.
 - 6.9.5. При осъществяване на всички свои дейности акушерката спазва правилата на асептика и антисептика.

IV. Реализация и развитие:

Придобитият обем на теоретична и практическа подготовка на акушерката ѝ дава право да работи в:

- ❖ Лечебни заведения за извършване на доболнична помощ:
 - Амбулатории за първична медицинска помощ
 - Амбулатории за специализирана медицинска помощ
- ❖ Лечебни заведения за болнична помощ:
 - Болници за активно лечение
 - Болници за рехабилитация
- ❖ Онкологични болници, домове за медико-социални грижи, хосписи, административни институции, служби по трудова медицина, служби за опазване на общественото здраве; научно-изследователски центрове и медицински институти; държавни, ведомствени и неправителствени организации; самостоятелно – при липса на патология да осъществява превантивна и промотивна дейност.

Дипломата дава възможност за продължаващо обучение на акушерката за:

- ✚ Придобиване на ОКС „Магистър“ по специалността „Управление на здравните грижи“
- ✚ Придобиване на ОКС „Магистър“ по специалността „Обществено здраве и здравен мениджмънт“
- ✚ Придобиване на специалностите: Анестезиология и интензивни грижи, Операционна и превързочна техника, Болнична хигиена, Обществено здравеопазване
- ✚ Специализации: Самостоятелно водене на нормално раждане; Онкопрофилактика, Предродилен патронаж (женска консултация); Следродов патронаж

Настоящата квалификационна характеристика е приета на: Факултетен съвет на ФОЗЗГ с Протокол № 20/ 17.11.2016 г. и утвърдена на Академичен съвет с Протокол № 24 2.4... 11.2016 г.